

Hasan Fehmi Nemli

1950 Zira doğumlu. ODTÜ'den kimya mühendisi olarak mezun oldu. Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Edwin Abbott Abbott, Charles Howard Hinton, Arthur Machen, Lord Dunsany, Antoine Galland, Richard Burton, H. P. Lovecraft, Hugo Pratt'tan yaptığı çeviriler yayımlandı. Joseph Conrad ve Henry James'ten yaptığı çeviriler yayıma hazırlanıyor. Yayıncısını bekleyen çevirileri arasında Ionesco, Arthur Miller ve Jules Verne kitapları bulunmaktadır.

ISBN 978-975-298-391-5

Bütün Öyküleri I
EDGAR ALLAN POE

Bu çevirinin tüm yayın hakları
Dost Kitabevi Yayınları'na aittir.
Birinci Baskı, Mayıs 2009, Ankara
İkinci Baskı, Aralık 2009, Ankara

İngilizceden çeviren, Hasan Fehmi Nemli

Ediör, Suat Kemal Angı
Teknik hazırlık, Ferhat Babacan - Dost İTB

Baskı ve cilt, Pelin Ofset Ltd. Şti.
İvedik Org. San. Böl. Matbaacılar Sitesi
588. Sk. No: 28-30 Yenimahalle / Ankara

Dost Kitabevi Yayınları
Meşrutiyet Cad. No: 37/4 Yenışehir 06420, Ankara
Tel: (0312) 435 93 70 • Fax: (0312) 435 79 02
www.dostyayinevi.com • bilgi@dotyayinevi.com

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Türkiye'de telif sahibinin önceden yazılı izni olmadan kısmen ya da tamamen yeniden basılamaz, herhangi bir kayıt sisteminde saklanamaz, hiçbir şekilde elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir araçla çoğaltılıp iletilmez.

KÜTÜPHANE LIBRARY

Edgar Allan Poe

BÜTÜN ÖYKÜLERİ I

Q1

000028387001

DOST
kitabevi

*Ce grand malheur, de ne pouvoir être seul.*¹

La Bruyère.

Walter Benjamin
- Süslü kalabalıklarda saklanıyor

Bir Almanca kitap için çok yerinde olarak “*es lässt sich nicht lesen*” (kendini okutmuyor) denmişti. Bazı sırlar da vardır ki kendilerini anlatırmazlar. İnsanlar, günah çıkarttırdıkları ve gözlerine hayalet gibi görünen rahiplerin ellerine sarılıp, acıklı bakışlarla gözlerini gözlerine dikerek, açığa *vurulamayan* korkunç sırlar nedeniyle yürekleri umutsuzluk dolu, boğazları düğüm düğüm, geceleri yataklarında ölürlür. Zaman zaman, heyhat, insanın vicdanı öylesine korkunç bir yük altına girer ki, onu artık ancak mezar paklar. İşte bu yüzden, her türden suçun özü gizli kalır.

Kısa bir süre önce, bir güz günü akşama doğru, Londra’da D. Kahvehanesi’nin geniş cumbasında oturuyordum. Birkaç aydır sağlığım pek yerinde değildi, ama şimdi iyileşme yolundaydım ve gücümü yeniden kazanınca kendimi *can sıkıntısının* tam tersi olan o mutlu ruh hallerinden birinin içinde buldum; hani zihni örten perde -αχλὺς οὗ πρὶν εἶπεν-² kalktığında, coşan zekâ her günkü durumunu tıpkı Leibnitz’in³ sağlam olmakla birlikte naif akıl yürütmeleri, Gorgias’ın⁴ çılgınca ama zarif söylemleri gibi kat be kat aştığında insanın içini yakıcı arzuların doldurduğu o ruh hallerinden birinde... Salt soluk alıp vermek bile keyif

1) Yalnız olamamak, bu büyük mutsuzluk. Jean de La Bruyère’in (1645-1696) “Les Caractères”inden.

2) “Önceden üzerlerinde bulunan sis.” Homeros’un İlyada’sından. Athena, savaşırken tanrıları görebilmesi için Diomedes’in gözlerindeki pusu kaldırır.

3) Gottfried Wilhelm, Baron von Leibnitz (1646-1716): Alman filozof ve matematikçisi. Evrenin ilahî bir planın sonucu olduğuna göre, olası evrenlerin en iyisi olması gerektiğini ileri sürmüştür. Hiçbir zaman evrenin mükemmel olduğunu söylememiş olmakla birlikte bu savı nedeniyle, Voltaire tarafından *Candide* adlı eserinde alaya alınmıştır.

4) Gorgias (İÖ 485-380); hiçbir şeyin var olmadığını, var olsa bile kavranamayacağını, kavransa bile bilginin başkalarına iletilemeyeceğini, dolayısıyla nesnel bilginin olanaksız olduğunu savlamıştır.

veriyor, zaman zaman yoklayan sancılardan bile haz duyuyordum. Her şey bende dingin, ama merak dolu bir ilgi uyandırıyor. Ağzımda bir puro, kucagımda gazetem, öğleden sonranın büyük bölümünü kâh gazetenin ilanlarını okuyarak, kâh salondaki erkekli kadınlı kalabalığı seyredererek, kâh dumanlı camlardan dışarıyı gözetleyerek geçirmiştim.

Bu sokak kentin ana caddelerinden biriydi, gün boyu dolup taşmıştı. Ama karanlığın baskısıyla kalabalık aniden arttı, bütün lambalar yanıdığında kapının önünden yoğun bir insan seli iki kol halinde akıyordu. Akşamın bu saatlerinde hiç böyle bir durumla karşılaşmamıştım; insan kafalarından oluşan bu çalkantılı deniz içimi yepyeni, tatlı bir duyguyla doldurdu. Sonunda kahvehanenin içinde olup bitenleri bir yana bırakıp bütün dikkatimi dışarıdaki sahneyi seyretmeye verdim.

Başlangıçta gözlemlerim soyut ve genel nitelikteydi. Gelip geçenleri yığınlar halinde görüyor ve onları topluca değerlendiriyordum. Ama çok geçmeden ayrıntılara indim ve onların büyük bir çeşitlilik sergileyen vücut yapılarını, kıyafetlerini, tavırlarını, yürüyüşlerini ve yüz ifadelerini kılı kırk yaran bir dikkatle incelemeye başladım.

Önümde geçip gidenlerin büyük bir kısmı kendilerinden memnun iş adamı havasındaydı; sanki tek düşünceleri kalabalık arasında kendilerine bir yol açmaktır. Kaşları çatılmıştı, bakışlarını hızlı hızlı etrafta gezdiriyorlardı; gelip geçenlerden biri çarptığında hiçbir sabırsızlık belirtisi göstermiyor, üstlerini başlarını düzeltip aceleyle yollarına devam ediyorlardı. Yine çok sayıda insan da huzursuz hareketler sergiliyordu. Heyecandan al al olmuş suratlarla ellerini kollarını sallıyor, kendi kendilerine konuşuyorlardı; sanki etraflarını saran kalabalığın yoğunluğu kendilerini yalnız hissetmelerine yol açıyordu. Yolları kesildiğinde, bu insanlar mırıldanmayı hemen kesiyor, ama el kol hareketlerini iki katına çıkarıyor, dudaklarında boş ve yapmacık bir gülümsemeyle yollarını kesen kişinin geçip gitmesini bekliyorlardı. İtilip kakıldıklarında, yerlere kadar eğilerek kendilerini itekleyenlere selam veriyor, fazlasıyla şaşırmış görünüyorlardı. Bu iki sınıf insanda, belirttiğim hususların ötesinde pek fazla dikkat çekici bir özellik yoktu. Kıyafetleri, kelimenin tam anlamıyla münasip tabir edilen türdendi. Bu insanlar, hiç kuşku yok ki, soylular, tüccarlar, avukatlar, borsacılar, toptancılar –yani Eupatridler⁵ ve toplumun sıradan insanlarıydı – boş zamanı olanlar, kendi işleriyle uğraşanlar, bir işi yürütmenin sorumluluğunu sırtlanmış insanlar. Bunlar çok fazla dikkatimi çekmediler.

5) Eupatrid: (Yun.) Ataları Atinalı aristokratlardan olan kişiler, patriciler.

Memur takımı hemen belli oluyordu; bunlar arasında çok farklı iki kesimi birbirinden ayırt edebiliyordum. Yeni ortaya çıkmış firmaların genç memurları vardı – ceketleri üstlerine tam oturan, çizmeleri parlak, saçları briyantınli ve dudakları gururla kıvrılmış delikanlılar. Bu insanların tavırları, deyim yerindeyse, *kalem efendiliği* denebilecek zarafetleri bir yana bırakılırsa, on iki veya on sekiz ay önce *bon ton*'un⁶ doruğu sayılan tavırları andırıyordu. Orta tabakanın çoktan vazgeçtiği bir zarafeti sergiliyorlardı – sanırım bu sınıfın en iyi tanımı budur.

Köklü firmaların üst kademe memurlarına ya da 'güvenilir ihtiyar delikanlılar'ın oluşturduğu kesime gelince, bunlar hakkında yanılmak olanaksızdı. Bunlar vücutlarına tam olarak oturan siyah veya kahverengipantolon ve ceketleriyle, beyaz kravat ve yelekleriyle, sağlam görünümlü kocaman ayakkabıları, kalın uzun çorapları ve tozluklarıyla hemen ayırt ediliyorlardı. Hepsinin saçları biraz seyrelemişti, uzun süre arkalarına kalem sıkıştırılmaktan sağ kulaklarının acayip bir duruşu vardı. Şapkalarını hep iki elleriyle birden giyip çıkardıklarını, sağlam, eski model kısa zincirli, altın cep saatleri kullandıklarını gözlemledim. Saygın olmaya özeniyorlardı – özentiyi saygınlık olur mu, o da ayrı.

Şık görünümlü çok sayıda insan vardı ki, bir bakışta bunların bütün büyük kentlerin başına musallat olan o yankesiciler soyundan olduklarını anladım. Bu takımı büyük bir ilgiyle izledim ve gerçek beyefendilerin nasıl olup da onları beyefendiden saydıklarını anlamakta zorlandım. Kol ağzlarının bolluğu ve aşırı içten havaları onları derhal ele vermeliydi oysa.

Sayıları hiç de az olmayan kumarbazları tanımak daha da kolaydı. Kadife yelekli, fantezi fularlı, altın zincirli ve telkârî düğmeli bıçkın üçkâğıtçı kılığında tutun, başka hiçbir şeyin çekemeyeceği kadar şüphe çekici olması gereken son derece süssüz rahip kılığında kadar her türlü kılığa bürünmüşlerdi. Ama, yine de, hepsi sarı kara tenleri, bulanık bakışları, sıkı sıkıya yumdukları solgun dudaklarıyla kolayca seçiliyordu. İki özellikleri daha vardı ki nerede görsem hemen tanırdım: Konuşurken özenle denetledikleri alçak ses tonu ile diğer parmaklarıyla dik açı yapacak şekilde alışılmışın dışında açık duran başparmakları. Çoğu kez bu dalaverecilere, kılıkları biraz farklı olmakla birlikte aynı yolun yolcusu birtakım insanların eşlik ettiğini gördüm. Bunlar zekâlarıyla geçinen beyefendiler diye tanımlanabilir. Halkın kanını emmek için bunlar iki tabura ayrılmış gibiler: Züppeler taburu ve askeri tabur. Birinci sınıfa

6) Yüksek nitelik; terbiyeli davranış.

girenlerin başat özelliği uzun saçları ve gülümsemeleri, ikinci sınıfa girenlerinkiyse uzun redingotlarıyla çatık kaşlarıydı.

Bütün bu süprüntü takımının alt kesimlerine doğru indikçe üzerinde ileri geri akıl yürütülecek daha karanlık ve derin izlekler buldum. Bayağı bir alçakgönüllülük akan suratlarında atmaca gözleri kor gibi yanan Yahudi gezgin satıcılar gördüm; gecenin karanlığına bir hayır görmek umuduyla çıkmış daha iyi kumaştan dilencileri itip kakan güçlü kuvvetli profesyonel dilenciler gördüm; kalabalıkta düşe kalka ilerlerken bir teselli, bir umut ışığı yakalayabilmek için gördükleri herkesin yüzüne yalvarırcasına bakan bir ayağı çukurda, kadidi çıkmış düşkünler gördüm; uzun bir işgününün ardından kasvetli evlerine dönerken zaman zaman sarkıntılık yapmaktan da geri kalmayan serserilerin aşağılayıcı bakışlarından, kızgınlıktan çok gözyaşları içinde kaçınmaya çalışan kendi halinde genç kızlar gördüm; her türden ve yaştan fahişeler –insanın aklına, Lukianos’un dışı Paros mermerinden içi paçavralarla dolu heykelini⁷ getiren, kadınlığının en parlak döneminde, güzelliği su götürmez kadınlık; paçavralara sarılı, mahvolmuş, bitmiş iğrenç cüzamlılar; genç görünmek için son kurşunlarını atan tenleri buruş buruş olmuş, takmış takıştırmış, boya küpüne batıp çıkmış kocakarılar; gelişmemiş bedenleriyle henüz bir çocuk oldukları belli olan, ancak uzun zamandır icra ettikleri mesleğin tiksiniş cilvelerinde ustalaşmış ve kendilerinden daha eski olanlarla şehvette eş sayılmak için kudurgan bir hırsın pençesinde yanıp tutuşan genç kızlar– gördüm; hiçbir tanıma ve sınıflandırmaya gelmeyecek sayısız ayyaş –yara bere içindeki suratları ve feri kaçmış gözleriyle iki yana sallanarak yürüyen, dilsiz dişsiz hırpaniler; giysileri tamamen kir pas içerisinde, hafifçe yalpalayarak yürüyen, kalın, kösnül dudaklı, kıpkırmızı suratlı, samimi görünüşlü olanlar; bir zamanlar iyi olduğu anlaşılan kumaşlardan yapılmış ve şimdi de özenle fırçalanmış kıyafetler giyenler; yere gereğinden fazla sağlam basan, kalabalık arasında kocaman adımlarla ilerlerken ellerinin erişebildiği her nesneyi titreyen parmaklarla kapan, çehreleri korkunç derecede solgun, gözleri kan çanağına dönmüş insanlar– gördüm; bunlardan başka börekçiler, hamallar, kömür yükleyiciler, çöpçüler, laternacılar, maymun oynatıcılar, gezgin şarkıcılar ve onlarla birlikte dolaşan şarkı sözü satıcıları, hırpani zanaatçılar, bitap düşmüş emekçiler gördüm; bütün bu kalabalık kulakları tırmalayan, gözleri rahatsız eden bir hayhuy içerisinde devinip duruyordu.

7) “Lukianos’un, ‘Paros mermerinden yapılmış, içi paçavralarla dolu heykel’ tanımı, bizim bazı ‘paralı kurumlarımız’a kehanet içeren bir bakış olmalıdır.” (Poc, ‘Fifty Suggestions’, XXI)

Gece ilerledikçe sahneye duyduğum ilgi de arttı, çünkü sadece kalabalığın genel niteliği köklü bir tarzda değişmekle kalmadı (insanların daha düzenli kesiminin ortalıktan çekilmesiyle kalabalığın yumuşak hatları siliniyor, gecenin ilerleyen saatlerinin her türden alçaklığı ininden dışarı uğratmasıyla daha sert bir görünüme bürünüyordu), batan günün ışığıyla giriştikleri mücadelede başlangıçta zayıf kalan gaz lambalarının ışığı da artık utku kazanarak her şeyi kesikli ve gösterişli bir parlaklıkla aydınlatmaya başlamıştı. Her yer karanlıktı, yine de, tıpkı Tertullianos’un biçimine benzetilmiş olan o abanoz gibi muhteşemdi.⁸

İşığın tuhaf etkileri beni tek tek yüzleri incelemeye sevk etti; ve ışık dünyasının penceresinin önündeki değişim hızı her yüze uzun uzadıya bakmamı engelliyor idiyse de, o sırada içinde bulunduğum garip ruh haliyle, bana öyle geliyordu ki, o kısacık bakış anında, çoğu kez, uzun yılların öyküsünü okuyabiliyordum.

Alnımı cama dayamış, gelip geçen kalabalığı dikkatle incelerken birden bir çehre, ifadesinin son derece özgün olması nedeniyle derhal dikkatimi çeken ve kendi üzerine odaklayan bir çehre ilişti gözüme – eli ayağı tutmaz olmuş, altmış beş yetmiş yaşlarında bir ihtiyarın çehresi. Buna benzeyen bir yüz ifadesini daha önce hiç görmemiştim. Ona baktığımda, ilk olarak, Retzsch⁹ bunu görseydi, iblisin enkarnasyonunu temsil eden kendi tablolarına haydi haydi yeğlerdi diye düşünmüş olduğumu çok iyi anımsıyordum. Bu yüzü gördüğüm o kısacık anda bende yarattığı duyguları çözümlemeye çalışırken, kafamda karmakarışık ve birbiriyle çelişkili bir şekilde engin bir zekâyâ, sakınganlığa, tamahkârlığa, pintiliğe, soğukkanlılığa, kötülüğe, kana susamışlığa, zafere, neşeye, dehşete, –aşırı– yoğun umutsuzluğa ilişkin düşünceler belirdi. Fena halde uyarılmış, irkilmiş, büyülenmiştim. “Kim bilir,” dedim kendi kendime, “ne tuhaf bir tarih yazılıdır bu bağırda!” Sonra –daha iyi tanımak amacıyla– onu gözden kaybetmek için dayanılmaz bir arzu duydum. Alelacele paltomu giydim, şapkamı ve bastonumu kaptığım gibi sokağa fırladım, gittiğini gördüğüm yöne doğru kalabalığı yararak atıldım; adam çoktan gözden yitmişti. Biraz zor da olsa, sonunda ona yetiştim ve yaklaşıp yakından izlemeye başladım, ama dikkatini çekmemek için son derece ihtiyatlı davranıyordum.

8) Quintus Septimius Florens Tertullianus (160-230, Romalı teolog) hakkındaki bu benzetmeyi Jean-Louis Guizot de Balzac (1594-1655) *Menagiana*’da yapmıştı. Abanoz (*Ebony*), diğer yazarların William Blackwood’un *Blackwood’s* adıyla bilinen dergisi için kullandıkları adı. *Black wood*: Kara Ağaç, Abanoz.

9) Friedrich August Moritz Retzsch (1779-1857); Schiller ve Goethe’nin eserleri için, özellikle de Faust’u için yaptığı resimlerle ünlü Alman ressam ve gravürücü.

Şimdi onu rahatça inceleyebilirdim. Kısa boylu ve pek sıksa biriydi, dermansızlığı gün gibi ortadaydı. Üstü başı genel olarak kir pas içinde ve yırtık pırtıktı, ama arada bir, bir sokak lambasının güçlü ışığı altına geldiğinde, gömleğinin pis de olsa kaliteli bir kumaştan olduğunu fark ettim. Gözlerim beni yanıltmadıysa, tüm düğmelerini iliklediği, vücudunu sıkı sıkıya saran, elden düşme olduğu besbelli *roquelaire*'inin arasından bir camcı keskisiyle bir hançer gözüme ilişir gibi oldu. Gördüklerim merakımı büsbütün kamçıladi ve yabancıyı gittiği yere kadar izlemeye karar verdim.

Artık iyiden iyiye gece çökmüş ve kısa bir süre sonra yerini sağanağa bırakacak olan yoğun, nemli bir sis basmıştı kenti. Bu hava değişikliğinin kalabalık üzerinde tuhaf bir etkisi oldu; birden bir kıpırdanma başladı ve kalabalık bir dünya şemsiyenin altında kayboldu. Dalgalanma, itişme ve uğultu on katına çıktı. Ben, şahsen yağmura pek aldırmadım – henüz tam olarak kurtulamadığım sıtma nedeniyle hararetini koruyan bedenimde yağmurun serinliği, tehlikeli de olsa, hoş bir etki yaratıyordu. Ağzıma bir mendil bağlayarak yürümeye devam ettim. İhtiyar yarım saat boyunca ana caddede kendine zorla yol açarak ilerledi, ben de gözden kaybetme korkusuyla topuğunun dibinden ayrılmadım. Dönüp bir kez olsun arkasına bakmadığından beni görmedi. Daha sonra, yürümekte olduğu sokak kadar olmasa bile, yine de kalabalık bir yan sokağa saptı. Bu sokağa girince üstüne bir değişiklik çıktı. Eskisinden daha yavaş, daha amaçsız –daha tereddütlü– yürüyordu. Görünürde belli bir amaç gütmeksizin boyuna bir o yana bir bu yana geçiyordu; ve kalabalık o kadar yoğun ki, her hareketinde onu daha yakından takip etmek zorunda kalıyordum. Burası dar ve uzun bir sokaktı ve ihtiyarın bu sokaktaki yürüyüşü bir saat kadar sürdü; bu süre zarfında kalabalık yavaş yavaş azaldı ve insanların sayısı, Broadway'de, park yakınlarında öğlen vakti genel olarak görülen sayıya düştü – Londra'nın kalabalığıyla en sık ziyaret edilen Amerikan kentinin kalabalığı arasında böylesine büyük bir fark var işte. Sokaktan ikinci defa saparak ıslıl ıslıl aydınlatılmış, hayat kaynayan bir meydana çıktık. Yabancı yeniden eski haline döndü. Çenesi göğsüne düştü; gözlerini, çatık kaşları altından bir o yana bir bu yana fıldır fıldır döndürüyor, dört bir yönden üzerine gelen kalabalığı inceliyordu. Kalabalık arasında ısrarla ve azimle kendine yol açmaya devam ediyordu. Meydanı çepeçevre döndükten sonra, arkasına dönüp ters yönde ilerlemeye başladığını görmek beni şaşırttı. Aynı yürüyüşü birçok defa tekrarlaması ise daha da şaşırttı – bir defasında ansızın geri dönünce az kalsın yakalanıyordum.

Bu şekilde bir saat daha geçti, bu sürenin sonunda yolumuzu kesenlerin sayısı başlangıçtakine göre epey azalmıştı. Yağmur hızlanmış, hava serinlemişti; insanlar artık evlerine çekiliyorlardı. Gezgini, sabırsızlık gösteren bir el hareketiyle nispeten ıssız bir yan sokağa saptı. Sokak aşağı çeyrek mil kadar, bu yaşta birinde hayal bile edemeyeceğim ve onu izlememi zora sokan bir hızla ilerledi. Birkaç dakika sonra büyük ve kalabalık bir çarşıya geldik; yabancı buranın girdisini çıkışını çok iyi biliyor gibiydi; alıcılarla satıcılar arasında amaçsızca ileri geri dolaşır, zorla kendine yol açarken eski haline geri dönmüştü.

Burada geçirdiğimiz yaklaşık bir buçuk saat boyunca, dikkatini çekmeden yakın takibi sürdürmekte epey zorlandım. Bereket ayaklarımda kauçuk şosonlar vardı da son derece sessiz hareket edebiliyordum. Beni hiçbir zaman kendisine bakarken yakalamadı. O dükkân senin bu dükkân benim dolaşıyor, ne bir şey alıyor, ne tek kelime ediyor, her şeye yabani bakışlarla boş boş bakıyordu. Onun bu davranışı beni iyice şaşırtmıştı, merakımı bir ölçüde giderinceye kadar peşinden ayrılmamaya kesin karar verdim.

Yüksek sesli bir saat on biri vurdu ve çarşayı dolduran kalabalık hızla boşalmaya başladı. Kepenk indirmekte olan bir dükkân sahibi ihtiyar adama bir dirsek attı, o an şiddetli bir titremenin adamın bedenini yalayıp geçtiğini gördüm. İhtiyar alelacele sokağa koştu, bir an endişeyle etrafına bakındıktan sonra, dolambaçlı ve ıssız ara sokaklar boyunca, yeniden başlangıç noktamıza, D. otelinin bulunduğu caddeye çıkıncaya kadar inanılmaz hızla bir koşu tutturdu. Ancak, burası artık eski görünümünde değildi. Gaz lambalarının ışıyla hâlâ ıslıl ıslıl aydınlık olmakla birlikte, yağmur hızını iyice artırmış, ortalıkta pek kimse kalmamıştı. Yabancı rengi sarardı. İnsan kaynayan caddede hüznle birkaç adım attıktan sonra, derin bir iç çekişle nehir yönüne döndü ve dolambaçlı sokakların labirentine dalarak başlıca tiyatrolardan birinin önüne vardı. Tiyatronun kapanma saatiydi, seyirciler kapılardan oluk oluk boşanıyordu. Kalabalığın içine dalarken ihtiyarın soluk almaya çalışır gibi ağzını açtığını gördüm, ama yüzündeki o yoğun ıstırap ifadesi bir ölçüde hafiflemiş gibi geldi bana. Başı yine göğsünün üzerine düşmüş, ilk gördüğüm zamanki görünümüne bürünmüştü. Seyircilerin büyük çoğunluğunun gittiği yönü tuttuğunu gördüm – ama, genel olarak bu hareket tarzını bir türlü anlamıyordum.

İhtiyar yürümeye devam ederken kalabalık seyreldi, adam da eski huzursuz ve kararsız tavrına döndü yeniden. On, on iki kişilik şamatacı bir grubu yakından takip etti bir süre, ama grubun sayısı birer birer azaldı;

in cin top oynayan dar ve kasvetli bir sokağa geldiklerinde gruptan geriye sadece üç kişi kalmıştı. Yabancı duraladı, bir süre düşünceler içinde kaybolmuş gibi göründü, sonra duyduğu sıkıntıyı açıkça dışarı vurarak, bir yola daldı hızla; bu yol bizi kentin kıyısında, o ana kadar geçtiklerimizden çok farklı bir semte getirdi. Burası, Londra'nın, her taşında en derin yoksulluğun ve en iflah olmaz suçların izleri okunan en sefil semtiydi. Tek tük rastlanan lambaların loş ışığında, keyiflerince dört bir yana yatmış, yıkıldı yıkılacak durumdaki yüksek, antik, kurt yeniği ahşap konutların arasında yol ya da geçide benzer bir şey seçilemiyordu. Sık otların yerinden ettiği kaldırım taşları öteye beriye saçılmıştı. Ağzına kadar dolu kanallardan müthiş iğrenç kokular yükseliyordu. Her tarafa tam bir terk edilmişlik havası hâkimdi. Yine de, ilerledikçe yavaş yavaş insan yaşamına tanıklık eden sesler duyulmaya başladı, sonra Londra ayaktakımının en hayâsızlarından oluşmuş kalabalık güruhların sağa sola yıkılarak ötede beride dolaşmakta oldukları görüldü. Yaşlı adam, sönmek üzere olan bir lambanın fitilinin birden canlı bir alevle yanmaya başlaması gibi yeniden neşesini buldu. Bir kez daha canlı adımlarla ileri atıldı. Ansızın bir köşeyi döndüğümüzde, parlak bir ışık gözümüzü aldı ve ölçüstülüğün varoşlardaki en büyük tapınaklarından birinin –“Cin” adlı iblisin saraylarından birinin– önünde durduk.

Artık şafak söktü sökecekti, ama o gösterişli kapıdan hâlâ çok sayıda sefil ayyaş girip çıkıyordu. Yaşlı adam bir sevinç çılgılığıyla, kapıdan çıkmakta olan ayyaşları yarıp içeri daldı ve anında eski tavrına bürünerek, görünüşte amaçsızca ileri geri dolaşmaya başladı kalabalığın arasında. Ama, çok geçmemişti ki, herkesin kapıya doğru atılmasıyla meyhanenin kapanma saatinin geldiği anlaşıldı. O zaman, bu kadar ısrarla takip ettiğim acayip varlığın suratında umutsuzluğun da ötesinde bir ifade belirdi. Yine de, mesleğini sürdürmekte bir an duraksamadı, hem de bu defa çılgın bir enerjiyle; derhal gerisingeri döndü ve kudretli Londra'nın göbeğine doğru yürümeye koyuldu. Uzun süre devam ettirdiği hızlı bir koşu tuttururken, onu, büyük bir şaşkınlıkla ve tüm ilgi ve dikkatimi verdiğim bir araştırmayı boşa çıkarmama azmiyle takip ettim. Bu şekilde koştururken güneş doğdu; bir kez daha bu kalabalık kentin en uğrak noktasına, D. ötelinin bulunduğu caddeye ulaştığımızda, caddenin önceki akşam gördüğümünden hiç de aşağı kalmayan bir kalabalıkla dolup taşıdığını gördüm. Ve her dakika artan karmaşanın ortasında, yabancıyı burada da uzun süre izledim. Ama, âdeti olduğu üzere, ileri geri yürüdü ve gün boyu sokağın karmaşasından uzak durmadı. İkinci günün akşamı gölgeler yeniden düşmeye başlarken ölesiye yorulmuştum, gezginin

tam karşısına geçip gözlerimi yüzüne diktim. Beni fark etmedi ve cakalı yürüyüşünü sürdürdü; bense takipten vazgeçerek derin düşünceler içerisinde kalakaldım. Sonunda, “Bu ihtiyar,” dedim kendi kendime, “en büyük suçların adamı, bir suç dehası. Yalnız olmayı reddediyor. O, kalabalıkların adamı. Onu takip etmek bir işe yaramayacaktır, çünkü ne onun kendisi hakkında ne de yaptığı işler hakkında bir şey öğrenebilirim. Dünyanın en kötü kalbi, Hortulus Animæ'den¹⁰ daha iğrenç bir kitaptır ve belki de şu ‘es læsst sich nicht lesen’ Tanrı'nın en büyük lütuflarından biridir.”

10) Johann Reinhard Grünninger'in 1500 yılında basılan “Hortulus Animæ cum Oratiunculis Aliquibus Superadditis quæ in prioribus Libris non habentur” adlı eseri. (Poe'nun notu.)